

Gespreksnotitie van Stichting ExpEx voor het rondetafelgesprek over het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming (05-01-2025)

We zijn toe aan een hervorming van de huidige jeugdbeschermingsketen. De ideeën van het Toekomstscenario om beter integraal samen te werken steunen we en de aanpak is een mooie manier om te leren. Maar we stellen wel vraagtekens bij de effectiviteit van de uitwerking van proeftuinen, zeker nu we zien dat sommige stoppen vanwege de financiën. Hoe komen we van losse proeftuinen met verschillende doelgroepen en verschillende aanpakken tot een één passend toekomstscenario, landelijk beleid en de benodigde beweging? Daarvoor willen wij een paar punten meegeven: borg de rechtsbescherming landelijk, leidt professionals gelijkwaardig op, herstel het institutioneel vertrouwen, werk domeinoverstijgend en investeer in preventie.

Meer dan twee jaar geleden hebben onze bestuursleden Gabriel en Hannah een [position paper](#) geschreven over de Jeugdbescherming. We werden voor deze rondetafel wederom gevraagd een schriftelijke inbreng op te sturen, waar we natuurlijk graag gebruik van maken. Maar eigenlijk is veel al gezegd, geschreven en gedeeld. Ook door anderen in onder andere de [Jeugdsprong](#) en [Toekomst Jeugd](#). We verwijzen dan ook graag nog een keer naar onze eerdere inbreng, aangezien we er helaas weinig van in de praktijk terugzien.

Borg de rechtsbescherming landelijk

Volgens de [Adviescommissie Van Dooijeweert](#) heeft iedereen recht op ondersteuning en moet de rechtsbescherming van het kind beter. Wij staan natuurlijk volledig achter deze aanbeveling, maar de vraag is hoe dat echt uitpakt in de praktijk. Wij merken dat het voor jongeren, gezinnen en ervaringsdeskundigen belangrijk is, dat er iemand is die ze kan ondersteunen in de juridische aspecten van de Jeugdbescherming. Hoe worden kinderen en jongeren beschermd als de hulp niet goed is, hoe kunnen zij zich wapenen tegen alle instanties? De verdrietige realiteit is dat dit helaas nodig is en dat het ondersteunen van jongeren en gezinnen rondom rechtsbescherming geen prioriteit heeft, waardoor de toegang tot recht en klacht niet voor iedereen even goed is. We zijn dan ook blij dat de Tweede Kamer de [motie](#) heeft aangenomen voor een onderzoek of inventarisatie over de steun bij gerechtelijke procedures en we hopen dat bij de uitvoering van de motie ervaringsdeskundigen meedenken.

In het Toekomstscenario is een grote discrepantie hoe de ketensamenwerking wordt gerealiseerd. Elke proeftuin werkt op een andere manier samen met een specifieke doelgroep. Hoe zorgen we ervoor dat de jeugdbescherming werkzaam is voor alle doelgroepen en vooral voor degenen in de meest kwetsbare situatie? We hopen dan ook dat de Jeugdbescherming niet per regio anders wordt ingericht. Het is zwaarwegend als de overheid ingrijpt in het gezinsleven. Dan moet er een standaardisering zijn om rechtsbescherming te waarborgen. Onze angst is dat er veel regionale samenwerkingsverbanden worden gecreëerd zonder voldoende toezicht. We hopen dat kinderrechten bij dergelijke keuzes altijd centraal staan en worden gewaarborgd.

Herstel het institutioneel vertrouwen

Jeugdzorg wordt vaak gewantrouwd. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met dat werkwijzen voor ouders en jongeren ingewikkeld en ondoorzichtig zijn. Je hebt allerlei instanties met allemaal eigen werkwijzen waarvan de kaders niet bekend zijn. Eenmaal bekend in de hulpverlening zien wij dat ook zij met een klinische bril worden bekeken, terwijl als we normaliseren het vaak gewoon normaal kindgedrag is. Jongeren en gezinnen moeten een duidelijk beeld hebben van wat er van hen wordt verwacht of wat zij mogen verwachten van de ondersteuning. En als de overheid hierin zijn taak vervult, zal een ouder in een eerder stadium hulp durven vragen.

We doen er alles aan om geweld te voorkomen, met onder andere een meldcode en aandachtsfunctionarissen. Maar we weten ook hoeveel geweld er nog steeds in de jeugdzorg plaatsvindt. Kinderen mogen niet vanuit een gewelddadige thuissituatie in een gewelddadig systeem belanden. Het is onacceptabel dat mishandeling thuis overgaat in mishandeling, gefaciliteerd door onze overheid, verpakt in termen als JeugdzorgPlus of autonomie bevorderend beleid. Dit heeft effect op hoe zij kinderen en hun ouders de wereld ervaren, zij lopen extra trauma op en hun vertrouwen vermindert.

We zien de gevolgen op allerlei plekken. De vertrouwenspersonen van Jeugdstem bijvoorbeeld hebben niet voor niets teveel klanten en een lange aanmeldprocedure. Veel mensen hebben ondersteuning nodig en dienen klachten in. Maar voordat je iemand vindt die echt naar je luistert, moet je door een heel proces en lang wachten. Terwijl de wens van jongeren en gezinnen niet zo ingewikkeld zou moeten zijn: zij willen een vaste contactpersoon waarmee ze vertrouwen kunnen opbouwen.

Leid professionals gelijkwaardig op

Er is veel aandacht voor bijscholing van professionals, intern, extern, regionaal, landelijk en op teamniveau. Ondanks alle aandacht ervaart ExpEx dat het momenteel nog geen invloed heeft op de kwaliteit van zorg. In het verleden was er minder studieaanbod met aandacht voor de beleving van gezinnen. Vanuit het Toekomstscenario is er daarom een [Handelingskader](#) ontwikkeld. Dit moet wat ons betreft minder vrijblijvend worden gebruikt door hulpverleners. Bijscholing voor professionals blijft een doorlopend proces en om kosten hiervoor effectiever te besteden vinden wij dat er meer inspectie nodig is voor de huidige opleidingen in de zorg.

Als Stichting ExpEx ervaren wij een groei in het betrekken, inzetten en opleiden van ervaringsdeskundigen. Wat ons een goede vorm lijkt is dat alle zorgcurricula's voor het onderwijs worden vastgesteld samen met ervaringsprofessionals. Bijvoorbeeld zorgprofessionals die eigen ervaring met huiselijk geweld en kindermishandeling hebben, zoals ook blijkt uit het [rapport](#) van o.a. TNO en de Haagse Hogeschool. Bij het opleiden voor toekomstige professionals zetten wij ons in als voorlichter in het onderwijs over de volgende thema's: traumasensitief, cultuursensitief werken, mentale gezondheid, bejegening, stigma en om het "echte belevingsverhaal" te horen. We weten namelijk dat goede relaties, ook die met je hulpverlener, positief werkt voor je herstel en goede relaties en hechting werkt preventief.

Werk domeinoverstijgend en investeer in preventie

Een domeinoverstijgende aanpak is essentieel. De jeugdbescherming kan namelijk niet als een vacuüm gezien worden. Nog te vaak wordt gekeken naar het gezin, terwijl het falen zijn oorsprong vindt in andere domeinen. Naast jeugdzorgbeleid is er dus breder jeugdbeleid en eigenlijk dus landelijk jeugd- en gezinsbeleid nodig. De verantwoordelijkheid hoort niet enkel bij de Jeugdbescherming te liggen en de Jeugdbescherming kan dan ook alleen effectief zijn als er ook een doorbraakmacht op andere domeinen is.

Er zijn meer interventies nodig die voor jongeren en ouders echt een doorbraak betekenen. Zo weten we uit onderzoek en ervaringen van jongeren dat bijvoorbeeld [psychosociale hulphonden](#) van wezenlijk belang zijn en dat het de behoefte aan intensieve hulpverlening vermindert. Vanuit Stichting ExpEx organiseren we hiervoor ook in de regio's ervaringscafés waar jongeren met elkaar kunnen spreken, herkenning en erkenning ervaren. Dit zorgt ervoor dat mensen zich niet alleen voelen staan. We geven daarnaast de training 'Het begint bij mij', die is gericht op ouders die zelf een problematische opvoeding hebben ervaren en het zelf anders willen doen. Hiermee willen we een patroon doorbreken en uiteindelijk voorkomen dat deze gezinnen hulpverlening nodig hebben. Wij geloven dat preventie inzet van zwaardere en intensievere hulpverlening kan worden voorkomen. Een dergelijke investering in preventie is op de langere termijn dus effectiever en efficiënter, maar naast een besparing doe je vooral recht aan individuele problematiek en wensen van mensen.

Als we vooruitkijken naar een mogelijke uitkomst van het Toekomstscenario, dan kunnen we weer het oude brede Bureau Jeugdzorg terugkrijgen. Dit sluit aan bij het onderzoek van Sharon Stellaard: er zijn voorheen vele vergelijkbare veranderingen in het jeugdstelsel getroffen, met weinig effect. We onderschrijven dan ook graag haar [position paper](#). Helaas herkennen we ook het personeelstekort, de hoge caseload en stigmatisering van kinderen in het boek '[De romantiek van het doen](#)' waarin de ontwikkeling van de jeugdbescherming in de periode van 1940 tot 1975 wordt beschreven. Tot slot willen we dan ook stellen dat nieuwe constructies in de jeugdzorg vaak niet aansluiten op de diepere behoeften van mensen. Het moet gaan om de ervaringen van de jongeren, ouders en gezinnen.

Wij roepen de betrokken partijen op om concrete stappen te zetten richting een toekomstbestendig en liefdevol jeugdzorgstelsel waarin rechtsbescherming en preventie centraal staan. Dit is nodig om de veiligheid van jongeren, ouders en gezinnen weer terug te geven en te garanderen dat het systeem anders werkt in de toekomst. Stichting ExpEx staat klaar om op basis van onze ervaringskennis mee te denken om dit mogelijk te maken.

Namens Stichting ExpEx

Janet Haring, Hannah Hollestelle, Gabriel Gomes Barros, Sabrina Pujols Lebron en Mannus Boote